

Freddy De Pauw

Vietnams ömtåliga grannskap med Kina

Den vietnamesiska regeringens plan, efter kinesisk modell, att inrätta särskilda näringslivs-zoner för utländska, i synnerhet kinesiska, investeringar har gett den huvudbry. Breda skikt är inte så tilltalade och det har varit gatudemonstrationer med plakat som "Vi älskar Vietnam slumpa inte bort oss till kineserna". Händelsen är den senaste av många i en lång rad intermezzon som utmärker landets ömtåliga förhållande till Kina.

Koncessioner till utländska investerare

Regeringen i Vietnam ville så gärna locka till sig utländska investerare och särskilt kinesiska men många vietnameser är mycket tveksamma och det gäller särskilt landets etniska kineser. Enligt den aktuella planen skulle investerarna få en koncession som löpte på 99 år. Protesterna har tvingat fram att planen ska tas upp på nytt i riksdagen och troligtvis godkännas efter några kosmetiska tillrättalägganden. Myndigheterna vill ogärna rubba de nationalistiska känslorna men framförallt vill man inte avskräcka utlänningarna.

Vietnam har sen 1986 slagit in på samma väg som Kina i att befrämja en s.k. socialistisk marknadsekonomi. De vietnamesiska storstäderna, i synnerhet Ho Chi Minh, ser idag lika kapitalistiska ut som de kinesiska städerna.

Den första protesten skedde den 9 juni i år i en taiwanesisk skofabrik i Ho Chi Minh-staden och därifrån flöt protesterna ut i industrizonerna i syd och vidare till huvudstaden Hanoi i norr. I industrizonen Tan Huong arresterade polisen minst 100 demonstranter och de plus andra hölls kvar i häkten. Åtgärder vidtogs för att förhindra att nyheter om händelserna kunde spridas via sociala media såsom Googles och Facebook. Man ville förhindra att en anti-kinesisk situation, liknande den i 2014, skulle uppstå då tio etniska kineser mördades.

Vietnams historiska hjältinnor

Kinas inflytande i Vietnam har varit och är ytterst känsligt för vietnamesiska sinnen.

Vietnameserna känner sin tusentalsåriga historia mycket väl och i synnerhet vad som hände för 2000 år sedan då norra Vietnam med det fruktbara Röda flodsdelat underställdes Kina. Den då härskande Han-dynastin försatte sig att göra befolkningen till kineser. Kinesiskan och dess alfabet blev det förhärskande och folkliga sedvänjor skulle utrotas. Motståndet mot detta symboliserar av systrarna Trac och Nhi Trung som ledde ett adelsuppror och år 40 e.Kr. drev ut kineserna utropade sig till drottningar och styrde ett oavhängigt Vietnam till år 43 e.Kr. då de avrättades efter att kineserna återtagit herraväldet. De är både lika kända som älskade sen det vietnamesiska kommunistpartiet i sin befrielsekamp gjort dem till nationshjältinnor.

Vietnam och främst dess norra del var underställd Kina från 111 f.Kr. till 938 e.Kr. dvs i drygt 1000 år. Det var perioder med växlingar av tolerans till assimilering. Med den franska koloniseringen av Vietnam i början av 1800-talet försattes kinesiskt inflytande helt ur spel ur det 1000-åriga självständiga vietnamesiska kungadömet, som själv tog slut med augusti-revolutionen 1945.

Den kommunistiska segern i Kina 1949 blev för Vietnam av betydelse för landet i det att det gav de vietnamesiska kamraterna en skjuts som bidrog till att de kunde slå fransmännen 1953 och därefter fortsätta sitt befrielsekrig mot USA och deras bulvaner. Väl att märka är att de vietnamesiska kommunisterna var i första hand nationalisterna som inte band upp sig till sina utländska kamrater i synnerhet inte till ett grannlands med välkända hegemonistiska böjelser.

Det stöd som de kinesiska kommunisterna gav de vietnamsiska kamraterna var också tve-tydigt, vilket kom till synes vid brottet mellan Moskva och Peking 1963 då vietnameserna

stod på Sovjetunionens sida. Hanoi misstrodde närmandet mellan USA och Kina 1972. Kina i sin tur var långt ifrån lyckligt med att vietnameserna efter segern mot USA i Vietnamkriget så snabbt förenade landet till ett. De kände på goda grunder på sig att det gav Vietnam en regional styrka.

Rivaliteten Vietnam Kina

Peking stödde fullt ut de Röda Khmerernas politik i Kambodja. Khmererna var minst lika nationalistiska som de vietnamesiska kommunisterna vilket ledde till beväpnade gränskonflikter i gränsområden som en gång hört till Kambodja.

Då de vietnamesiska trupperna i slutet på 1978 slog tillbaka och fördrev de Röda Khmererna ur huvudstaden Phnom Penh och Kambodja påbörjade Peking ett omfattande militärt anfall mot Vietnam. "Vi ska ge vietnameserna en läxa" sa den dåvarande kinesiske ledaren Deng Xiaoping. Men det blev kineserna som fick sig en läxa och efter svåra förluster måste de drypa av. Förlusten ledde till en ingripande omorganisering av de kinesiska stridskrafterna. Kina fortsatte visserligen att stödja de Röda Khmerernas politik både militärt och diplomatiskt för att förhindra vietnamesiska utrikespolitiska strävanden. Man fick aktivt stöd i sin politik från västmakterna där en av aktivisterna var den konservativa kristdemokraten och två gånger statsminister Leo Tindermans i Belgien.

Några månader efter kriget 1979 kom båtflyktingarna från Vietnam att utgöra världsnyheten. Det sas att det var hundratusentals vietnameser som flydde kommunismen. I verkligheten rörde det sig främst om etniska kineser som Peking uppmanade att lämna Vietnam, något som kom slå hårt mot den vietnamesiska ekonomin då det rörde sig om människor som varit verkamma i gruvindustrin och handeln.

USA vännerna

Vietnamesiska trupper är fortfarande införstådda med ett framtida rendezvous med de kinesiska. Hanois sjömilitära samarbete med USA ses som ett nödvändigt motdrag till Kinas framskjutna närvaro i det Syd kinesiska havet där bl.a. både Vietnam och Kina gör anspråk på de två ögrupperna Spratly [Nansha] och Paracel [Xisha] inklusive den ekonomiska zonen runt dem. Kinas anläggning av en oljeplattform 2014 föranledde kraftiga antikinesiska demonstrationer i Vietnam.

Samtidigt har Vietnams inflytande i regionen minskat p.g.a. den tilltagande kinesiska närvaron i exempelvis Kambodja och Laos. Kinesiska företag har gjort kraftiga investeringar i bägge länderna. Till detta tillkommer den khmerska nationalismen som är ytterligt anti-vietnamesisk. Vietnameserna har också i sin expansion söderut inlemmat delar av Khmerriket och de etniska vietnameserna som är mestadels fiskare och handelsmän ses inte med blida ögon av många khmerer. Den "liberala" oppositionen som växte till i Kambodja under fjolåret 2018 närde sig till en del på detta antivietnamesiska utlänningshat.

I Laos har de kinesiska investeringarna snabbt sprungit förbi de vietnamesiska och de thailändska. För Laos är för Kina en viktig länk i deras nya "sidenväg" till Asien Europa och Afrika.

Bortrövade barnbrudar

Dessutom har upprördheten runt de bortrövade vietnamesiska barnbrudarna gjutit olja på lågorna. Enligt tidningsuppgifter bemäktigar kinesiska människosmugglare i de bergiga områdena i norr regelmässigt unga flickor som sedan säljs för feta summor till kinesiska män. Det finns i Kina, p.g.a. den tidigare förda barnpolitiken 1979-2015 med endast ett barn per familj, en allvarlig ojämnhet i könsfördelningen kvinnor/män. Detta plus aborterna som missgynnade flickfödslar har lett till att det finns många fler män än kvinnor i landet. Det

har därigenom under en längre tid funnits en omfattande kvinnohandel i Kina självt.

Handlarna har tydligen utbrett sin verksamhet till Vietnam. Mestadels lockar de unga kvinnor i de fattiga byarna som bebos av Hmong-folk eller andra minoriteter med olika löften till Kina. Men det är under senare tid som det förekommit regelrätta bortrövanden av unga flickor. För många vietnameser är detta det senaste beviset på att de inte har något gott att vänta sig av kineser och det finns därför inget skäl att ge dem tillträde till vietnamesisk mark.

Not

För lättillgänglig ytterligare kunskap om Vietnam från 4000-talet f.Kr. till idag se Hans Hägerdal. **Vietnams historia**. Lund: Historiska Media, 2018. -340 sid.

Uitpers.be 17 juni 2018. (Vietnams delicate buurskap met China). Översättning från nederländskan och not. Per-Erik Wentus.

Lästips – Relationerna mellan Kina och Vietnam

[Den sino-indokinesiska krisen](#) (resolution från Fjärde internationalen 1979)

[De socialistiska krigen](#). (antologi om konflikten i Sydostasien 1979)

[Proletären om konflikten mellan Kina/Kampuchea och Vietnam](#). (artikelsamling från 1979)

[Kina, Vänstern, Vietnam & utrikespolitiken](#) (artikelsamling från 1983)

Mer specifikt om konflikten mellan Vietnam och Kampuchea/Kambodja:

[Vietnam – Kampuchea](#) av Maud Sundqvist (1979)

[Pol Pot-regimen – slutet](#) av Ben Kiernan (1996)

[Stalins mikrober](#) av Philip Short (2004 utdrag ur Pol Pot-biografi).